

УДК 351:261:348

У. Хаварівський

ПОЛЬСЬКА МОДЕЛЬ НАБУТТЯ СТАТУСУ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЦЕРКВАМИ ТА ВІРОСПОВІДНИМИ ОБ’ЄДНАННЯМИ

Проаналізовано польський досвід набуття релігійними організаціями статусу юридичної особи та ведення Міністерством адміністрації та цифризації реєстру церков та віросповідних об’єднань.

Ключові слова: закон, реєстр, державний орган Польщі у справах релігій, церква, юридична особа.

Актуальність теми набуття статусу юридичної особи релігійними організаціями зумовлена значною увагою до прийнятих у жовтні 2012 р. “скандально-відомих” у релігійному середовищі змін до законодавства України про свободу совісті авторства Ю. Мірошніченка, які впровадили “подвійну реєстрацію” та зафіксували, що релігійна організація визнається юридичною особою з дня її державної реєстрації органами Державної реєстраційної служби України (далі – Укрдержреєстр). У цьому контексті буде цікаво проаналізувати досвід Республіки Польща (далі – РП) – одного з найближчих європейських сусідів України – щодо визнання з боку держави статусу юридичної особи церков та їхніх структур.

Попри наявну значну увагу фахівців до проблематики досвіду державно-церковних відносин у постсоціалістичних країнах, зокрема, підходів до вирішення важливих проблем, які виникають у відносинах між державою і конфесіями у Польщі (В. Бондаренко, В. Єленський, С. Здіорук, В. Токман, Г. Друзенко тощо), тематика польського досвіду набуття церквами та віросповідними об’єднаннями статусу юридичних осіб залишається малодослідженою.

Метою даної статті є аналіз та узагальнення досвіду публічного адміністрування у справах віросповідань Республіки Польща в частині набуття релігійними організаціями статусу юридичної особи, з’ясування механізму та юридичних підстав здійснення цього процесу.

Ст. 25 Конституції РП визначає основні засади, які окреслюють правовий статус церков, а саме:

- рівноправ’я церков та інших віросповідних об’єднань;
- безсторонність публічної влади у справах релігійних, світоглядних, філософських переконань та свободи їх виявлення у публічному житті;
- повага до автономії і взаємної незалежності держави та церков;
- співпраця держави з церквами та іншими віросповідними об’єднаннями для добра людини і загального добра;
- регулювання стосунків між державою та церквами й іншими віросповідними об’єднаннями на рівні законів, прийнятих на підставі двосторонніх угод, укладених між Радою міністрів та уповноваженими представниками таких церков та віросповідних об’єднань.

Згадані вище засади цілком узгоджуються з свободою совісті та віровизнання, гарантованими ст. 53 Конституції РП та ст. 1 Закону РП “Про гарантії свободи совісті й віровизнання”.

На відміну від української моделі, де церкви загалом (наприклад, об’єднання такі, як Українська православна церква, Українська греко-католицька церква) не мають статусу

юридичної особи, у Польщі держава надає церквам та іншим віросповідним об'єднанням такий статус. Тобто католицька церква в польщі є юридичною особою, а католицька церква в Україні (зокрема, римсько-католицька церква) не є юридичною особою у цивільно-правовому значенні цього слова.

Після набуття чинності Закону РП “Про гарантії свободи совісті й віровизнання” від 17 травня 1989 р., державними органами, уповноваженими до справ релігійних визнань, які приймали рішення щодо реєстрації церков були: Міністр – шеф Уряду ради міністрів (1990 – 1996 рр.), Міністр внутрішніх справ і Адміністрації (1997 – 2011 рр.), Міністр адміністрації та цифризації (з листопада 2011 р.).

Для польської моделі публічного адміністрування у справах релігійних визнань притаманні “двосекторність” та “структурованість” відносин з церквами та іншими віросповідними об'єднаннями, а саме:

– перший сектор – церкви, відносини яких з державою врегульовані окремими законами РП (на сьогодні таких є 15);

– другий сектор – церкви, які діють на підставі Закону РП “Про гарантії свободи совісті й віровизнання” (на сьогодні таких є 158 церковних об'єднань та 5 міжцерковних організацій).

“Структурованість” відносин полягає в тому, що передбачена можливість прийняття окремих законів, які регулюватимуть правове та майнове становище церков, які до цього діяли на загальних підставах Закону РП “Про гарантії свободи совісті й віровизнання” (тобто можливість переходу таких церков із другого у перший сектор).

На території РП окремими законами нормується діяльність таких 15-ти церков та інших віросповідних об'єднань: 1) Католицька церква в Республіці Польща (Конкордат між Апостольською столицею і Республікою Польща, підписаний у Варшаві 28 липня 1993 р.; Закон РП “Про відносини держави до Католицької Церкви в РП” від 17 травня 1989 р.) [1, 2]. Католицька церква в РП представлена п'ятьма складовими: латинського обряду, греко-католицького (візантійсько-українського) обряду, вірменського обряду, візантійсько-слов'янського обряду; 2) Польська автокефальна православна церква (Закон РП “Про відносини держави до Польської Автокефальної Православної Церкви” від 04.07.1991 р. [3]); 3) Євангельсько-авгзбурська (лютеранська) церква в Республіці Польща (Закон РП від 13 травня 1994 р.); 4) Євангельсько-Реформована Церква в РП (Закон РП від 13 травня 1994 р.); 5) Євангельсько-методистська церква в РП (Закон від 30 червня 1995 р.); 6) Церква християн баптистів в РП (Закон РП від 30 червня 1995 р.); 7) Церква адвентистів сьомого дня в РП (Закон РП від 30 червня 1995 р.); 8) Польська католицька церква в РП (Закон РП від 30 червня 1995 р.); 9) юдейські релігійні гміни, які утворюють Об'єднання юдейських релігійних гмін в РП (Закон РП від 20 лютого 1997 р.); 10) Католицька церква маріавітів в РП (Закон РП від 20 лютого 1997 р.); 11) Старокатолицька церква маріавітів в РП (Закон РП від 20 лютого 1997 р.); 12) П'ятидесятницька церква в РП (Закон РП від 20 лютого 1997 р.); 13) Східна старообрядницька церква, яка не має духовної ієрархії (Закон РП від 22 березня 1928 р.); 14) Мусульманське релігійне об'єднання в РП (Закон РП від 21 квітня 1936 р.); 15) Караїмське релігійне об'єднання в РП (Закон РП від 21 квітня 1936 р.).

Особливу позицію, з юридичного боку, займає Католицька церква в РП, оскільки правове становище цієї церкви впливає із міжнародної угоди (Конкордату). Положення католицького закону зобов'язують лише з питань, неврегульованих Конкордатом.

Що важливо, у цих 15 окремих законах міститься щодо кожної церкви чіткий перелік структурних підрозділів – церковних інституцій, які можуть мати статус юридичних осіб, а

також перелік їх керівних органів. Стосовно решти 158 церков і віросповідних об'єднань, відносини яких з державою врегульовані Законом РП “Про гарантії свободи совісті й віровизнання”, то ч. 3 ст. 32 цього закону зобов'язує церкви, які передбачають утворення організаційних одиниць як юридичних осіб, у своїх статутах (що подаються на реєстрацію) зазначати їх назви, територію діяльності, місцезнаходження, спосіб управління, засади створення, ліквідації та припинення організаційних одиниць, їх керівні органи, сферу компетенції, порядок прийняття ними рішень, спосіб призначення і звільнення осіб таких органів, спосіб зовнішньої репрезентації, а також набуття майнових зобов'язань.

Для прикладу, в Законі РП “Про відносини держави до Католицької церкви в Республіці Польща” передбачено, що у структурі Католицької церкви в РП можуть бути такі організаційні одиниці зі статусом юридичної особи:

– із всепольським (загальнодержавним) статусом: Конференція єпископів Польщі (далі – КЄП), з органами: Президія КЄП; Головна рада КЄП; Секретаріат КЄП;

– територіальні організаційні одиниці: 1) митрополія (органи: митрополит Гнезненський – Примас Польщі; для інших – митрополит); 2) архідієцезія (архієпископ архідієцезіальний або адміністратор архідієцезії); 3) дієцезія (єпископ дієцезіальний або адміністратор дієцезії); 4) апостольська адміністрація (апостольський адміністратор); 5) парафія (парох або адміністратор парафії);

– ректорські церкви або ректорати (орган – ректор); Карітас Польщі (директор); карітас дієцезії (директор); папські місійні відділи (крайовий директор);

– персональні організаційні одиниці церкви: 1) військовий ординаріат (орган – військовий ординарій); 2) капітули (препозит або декан); 3) персональні парафії (парох або адміністратор парафії); 4) конференція вищих настоятелів чоловічих монаших чинів (голова консулати вищих настоятелів); 5) конференція вищих настоятелів жіночих монаших чинів (вища настоятелька); 6) інститути богопосвяченого життя (монаші та світські інститути) та товариства апостольського життя; 7) монаші провінції; 8) опактва, незалежні кляштори, монаші доми; 9) вищі і нижчі духовні семінарії дієцезіальні; 10) вищі і нижчі духовні семінарії монаші;

– освітні інституції: 1) Люблінський католицький університет; 2) Папський Університет Івана Павла II в Кракові; 3) Папський відділ теології в Познані; 4) Папський відділ теології у Вроцлаві; 5) Папський відділ теології у Варшаві та його дві секції (Св. Івана Хрестителя і Св. Анджее Боболі “Боболанум”); 6) Філософський відділ Товариства Ісуса в Кракові; 7) церковні наукові і дидактично-наукові інститути, засновані на підставі канонічного права; 8) Академія католицької теології у Варшаві (діє на підставі закону “Про вищу освіту”).

Тепер детальніше зупинимося на способах набуття релігійними організаціями в РП статусу юридичної особи. Таких шляхів можна виділити три (рис. 1):

- повідомлення;
- розпорядження міністра;
- внесення в реєстр (стосується нових церков).

Повідомлення. Церковні організаційні одиниці, які загально чи індивідуально згадані в окремих церковних законах можуть набувати статусу юридичної особи на підставі таких законів (за винятком католицького закону). Зазначені організаційні одиниці набувають статусу юридичної особи з моменту повідомлення компетентною церковною владою відповідного уповноваженого органу державної адміністрації про їх утворення (таким органом може бути або міністр у справах релігійних визнань, або воевода). Перелік організаційних одиниць та відповідних державних органів, які потрібно повідомляти про створення юридичної особи,

визначається в конкретному законі про церкву. Для прикладу, уповноваженим органом, куди скеровуються повідомлення Католицької церкви в РП про створення митрополій, архидієцезій, дієцезій, апостольських адміністрацій, карітасів дієцезій, інститутів богопосвяченого життя (монаших і світських), монаших провінцій, церковних наукових і дидактично-наукових інститутів, є столичний Міністр адміністрації та цифризації (м. Варшава). В інших випадках повідомлення направляється до воєводи за місцезнаходженням юридичної особи. Повідомлення повинне містити: а) назву юридичної особи; б) місцезнаходження; в) дані про межі території її діяльності (щодо територіальних юридичних осіб). Копія повідомлення з розміщеним на ній підтвердженням прийняття є доказом отримання юридичної особи.

Рис. 1. Модель набуття статусу юридичної особи церквами та віросповідними об'єднаннями, а також їх організаційними одиницями в Республіці Польща

Стосовно Католицької церкви в РП у цьому питанні застосовується ч. 2 ст. 4 Конкордату, відповідно до якого, держава визнає право юридичної особи всіх церковних територіальних і персональних інституцій, які такий статус отримали на підставі приписів

канонічного права. Католицькі церковні інституції набувають статусу юридичної особи перед державою з моменту повідомлення про цей факт Міністра у справах релігійних визнань або відповідного воєводу. Також додатково церковною і урядовою Конкордатною комісією були напрацьовані “Засади прийняття повідомлень церковної влади про набуття статусу юридичної особи на підставі ч. 2 ст. 4 Конкордату”, та деталізовано процедурні питання повідомлення [4]. Зокрема, розроблено зразок повідомлення церковної влади щодо отримання організаційною одиницею юридичної особи та два додатки (додаток 1: копія декрету церковної влади про заснування юридичної особи, оформленого згідно з Кодексом канонічного права (далі – ККП) чи Кодексом канонів східних церков (далі – ККСЦ) за підписом дієцезіального єпископа і канцлера курії (нотара) чи вищого монашого настоятеля і секретаря монашої курії, затвердженою печаткою; додаток 2: формуляр з основними даними ідентифікації нової юридичної особи).

Відповідно до церковних законів РП, церковна влада зобов’язана не зволікаючи повідомити відповідний державний орган про зміни, що стосуються назви, місцезнаходження, території діяльності; про об’єднання, поділ, ліквідацію церковної юридичної особи; про призначення і звільнення керівника юридичної особи (вказується ім’я, прізвище, громадянство та місце проживання цієї особи).

Розпорядження Міністра адміністрації і цифризації. Церковні організаційні одиниці, які не згадані в церковних законах (за винятком віросповідних об’єднань, правовий статус яких регулюють передвоєнні правові акти) можуть набувати статусу юридичної особи на підставі відповідного розпорядження Міністра адміністрації і цифризації. Відділ правового регулювання і церковного фонду Департаменту релігійних визнань, національних і етнічних меншин Міністерства адміністрації і Цифризації готує проекти таких розпоряджень. Міністр адміністрації і цифризації не пізніше, ніж у місячний термін, видає розпорядження щодо надання юридичної особи церковній інституції на підставі заяви, поданої компетентною владою церков та інших віросповідних об’єднань. Зазвичай, таке розпорядження набирає чинності через 14 днів з моменту його оголошення (якщо інше не вказано у розпорядженні).

Для прикладу, Католицькою церквою в РП узгоджений пакет документів для реєстрації юридичних осіб, які не згадані в церковному законі РП (але передбачені кан. 312 ККП та кан. 573 ККСЦ, та називаються “публічні об’єднання вірних” / “публічні юридичні особи”). У переліку документів, зокрема: а) заява на адресу Міністра від церковної влади, яка утворила юридичну особу; б) завірена копія декрету церковної влади, яка утворює юридичну особу, та оформленого згідно з ККП та ККСЦ; в) затверджений текст статуту певної юридичної особи, який має бути укладений відповідно до вимог канонічного права і польського законодавства. До згаданих документів додається формуляр з основними даними ідентифікації нової юридичної особи. Заява та усі документи передаються до Міністерства за посередництвом Секретаріату конференції єпископів Польщі.

Внесення в Реєстр. Відповідно до ст. 30 Закону РП “Про гарантії свободи совісті і віровизнання” від 17 травня 1989 р. [5] право внесення в Реєстр церков і віросповідних об’єднань (адміністрування якого здійснює міністр уповноважений до справ релігійних визнань) реалізується на підставі подання декларації про утворення церкви і заяви про внесення в Реєстр. Право подання заяви надається щонайменше 100 громадянам Польщі, які мають повну юридичну дієздатність (вони називаються “заявниками”). Заявники подають лист, завірений їх нотаріально посвідченими підписами, що підтверджують зміст заяви, та декларацію про утворення церкви чи іншого віросповідного об’єднання, яка містить ім’я і прізвище, дату народження, місце проживання, а також вид, серію і номер паспортного

документа та номер "PESEL" (Універсальної електронної системи реєстрації населення) кожного з заявників. Заявники можуть обрати з-поміж себе засновницький комітет (не менше як 5 осіб) для представництва у процесі внесення церкви до Реєстру.

Заява про внесення церкви в Реєстр має містити: 1) лист (згаданий вище); 2) інформацію стосовно форм релігійного життя і методів діяльності церкви на території РП; 3) інформацію про основні цілі, джерела і засади доктрини, про релігійні обряди; 4) адреса місцезнаходження церкви та дані про осіб, які є у складі виконавчих органів: а) ім'я і прізвище; б) дата народження; в) адреса проживання; г) назва, серія і номер паспортного документу; д) номер "PESEL"; 5) статут. У випадку обрання засновницького комітету до заяви додається підписаний заявниками протокол про вибори такого комітету, із зазначенням дати і місця їх виборів та даних про осіб.

Відповідно до законодавства РП, статут церкви повинен містити дані про: 1) назву церкви чи іншого віросповідного об'єднання; 2) територію діяльності і місцезнаходження церковної влади (керівництва); 3) цілі діяльності, форми і засади їх реалізації; 4) органи, спосіб їх утворення і відкликання, сферу компетенції та порядок прийняття рішень; 5) джерела фінансування; 6) порядок внесення змін до статуту; 7) спосіб зовнішнього представництва та набуття майнових зобов'язань; 8) спосіб набуття і втрати членства, права і обов'язки членів; 9) спосіб призначення, звільнення, компетенцію духовних осіб (встановлених відповідно до приписів внутрішніх церковних правил); 10) спосіб ліквідації церкви чи віросповідного об'єднання, призначення (правонаступництво) майна, яке залишилося.

Якщо церква передбачає створення у своїй структурі організаційних одиниць, які мають юридичну особу, то у статуті повинно бути зазначено їх назву, територію діяльності, місцезнаходження, права, засади утворення, ліквідації, перетворення, містити дані про їх органи, сферу компетенції, порядок прийняття рішень, спосіб призначення і відкликання таких органів, спосіб зовнішнього представництва та набуття майнових зобов'язань, а також призначення майна, що залишилося після ліквідації такої юридичної особи. Якщо церква становить частину міжнародної організації, у статуті має бути вказано сферу і форми взаємних стосунків. Навіть якщо церква передбачає створення організаційних одиниць без статусу юридичної особи, у статуті має вказуватися їх назва, засади утворення, ліквідації і перетворення.

До заяви про внесення церкви в Реєстр додається оригінал підтвердження здійснення оплати державного мита у сумі 10 злотих за прийняття рішення.

У процесі розгляду питання внесення церкви до Реєстру, орган реєстрації (Міністр адміністрації і цифризації) може зажадати від заявників в'яснення змісту заяви, а також може звертатися до відповідних державних органів щодо підтвердження правдивості вказаних у заяві даних. Якщо до органу реєстрації подано неповні чи неточні дані щодо змісту заяви, він визначає 2-х місячний термін для їх усунення.

Підставами для прийняття рішення про відмову внесення церкви в Реєстр є:

– неповні чи неточні дані щодо змісту заяви, які після закінчення терміну, наданого на доопрацювання, не були усунені;

– виявлення під час розгляду, що заява церкви містить положення, які суперечать вимогам законодавства РП щодо охорони громадського порядку і безпеки, здоров'я, публічної моралі, батьківства, або основних прав і свобод інших осіб.

Аналізуючи практику прийняття рішень про відмову внесення церков до Реєстру за період 1993 – 2001 рр. (всього за цей період було прийнято органом реєстрації більше 40 "негативних" рішень), можна помітити, що більшість із них (23) приймалися з формулюванням

“статут не містить повної інформації, яка вимагається законом”. Також застосовувалися такі підстави для відмови: “закінчення встановленого законом терміну надання відповіді” (7 рішень); “фальсифікація листа членів-засновників”; “невідповідність релігійної доктрини з нормами законодавства про охорону громадської безпеки, порядку, здоров’я, публічної моралі, та основних прав і свобод громадян”; “відсутність ознак релігії”; “відсутність нотаріально посвідченого листа 100 членів” [6].

Усі рішення (про внесення до Реєстру чи про відмову) повинні бути прийняті у 3-х місячний термін від дати початку процесу внесення до Реєстру. У випадку, якщо документи відправлялися на доопрацювання з метою усунення недоліків, початком процесу внесення до Реєстру (початком 3-х місячного терміну) є день подання доопрацьованих документів. Якщо заява не містить неповних і неточних даних, а також положень, що суперечать вимогам польського законодавства, орган реєстрації приймає рішення про внесення церкви до Реєстру у 3-х місячний термін від дня подачі декларації про утворення такої церкви. З часу внесення до Реєстру церква чи інше віросповідне об’єднання (як цілість) набуває статусу юридичної особи та користується усіма правами і підлягає обов’язкам, визначеним у законах.

До церков, внесених до Реєстру, застосовується обов’язок повідомляти Міністра та воеводу про зміни, які відбуваються, зокрема про:

- зміну місцезнаходження (повідомляє у 30-денний термін);
- зміни в організаційних одиницях: про утворення; зміни назви; місцезнаходження; зміни меж, злиття, поділ, ліквідацію дієцезій (округів чи інших прирівняних одиниць) та парафій (зборів, гмін і прирівняних одиниць);
- зміни щодо осіб, які входять до керівних виконавчих органів церкви (повідомляє у 30-денний термін, подаючи їх імена, прізвища, дані про громадянство і місце проживання);
- зміни щодо осіб, які входять до керівних виконавчих органів юридичних осіб церкви (повідомляє у 30-денний термін, подаючи їх імена, прізвища, дані про громадянство і місце проживання). Щодо іноземних громадян, які призначаються/обираються до керівних органів, то церковна влада повинна впевнитися, що Міністр не виразив стосовно них застережень. Неподання застережень у 60-денний термін від дати повідомлення вважається за вираження згоди. Цікаво, що відповідно до ч. 5 ст. 6 Конкордату, Католицький єпископ не може належати до Конференції єпископів Польщі (як керівного органу), якщо він не громадянин Польщі. Водночас, пп. 3 – 4 ст. 7 передбачають, що Апостольська столиця буде іменувати єпископами в Польщі духовних осіб, які є громадянами Польщі. Також напередодні оголошення номінації дієцезіального єпископа Апостольська столиця має подати його прізвище до відома Уряду Польщі.

Згідно з законодавством РП, Міністр адміністрації і цифризації може домагатися актуалізації даних, які були умовою внесення церкви до Реєстру.

Відповідно до розпорядження від 31 березня 1999 р. (на той час – Міністра внутрішніх справ і адміністрації), було визначено засади і спосіб адміністрування Реєстру, дані й інформацію, які підлягають внесенню, спосіб, форми і термін актуалізації записів в Реєстрі, умови доступу, видання витягів та спосіб викреслення церков з Реєстру [7]. Реєстр церков та інших віросповідних об’єднань складається з двох розділів:

- Розділ А, до якого вносяться церкви та інші віросповідні об’єднання;
- Розділ Б, до якого вносяться міжцерковні організації.

Для окремих розділів Реєстру ведуться реєстрові книги, де зазначається відповідна інформація. Для кожної церкви чи іншого віросповідного об’єднання (міжцерковної

організації) ведуться окремі реєстрові справи, в яких містяться документи реєстраційного процесу та інші документи, що стосуються процесу подальших внесень в Реєстр.

Цікаво проаналізувати, які саме дані та інформація підлягають внесенню до Реєстру церков. Згідно з розпорядженням міністра, уповноваженого у справах релігійних визнань, Реєстр (розділи А і Б) має таку структуру: 1) порядковий номер запису; 2) дата внесення до Реєстру і дати пізніших записів змін до статуту; 3) назва, адреса місцезнаходження церкви; 4) територія діяльності церкви, членство в міжцерковних організаціях, приналежність до організацій зі статусом міжнародних та сфера і форми взаємних стосунків; 5) інформація про основні цілі діяльності і засади їх реалізації; 6) інформація про основні джерела і засади доктрини (релігійного віровчення); 7) органи, засади і порядок їх утворення, перетворення і ліквідації; 8) компетенція органів; 9) інформація про осіб, які виконують функції керівних (виконавчих) органів, а саме: посада, ім'я і прізвище, дата народження, місце проживання, громадянство, номер і серія паспортного документа; 10) інформація про духовних і монаших осіб (у сенсі державного права); 11) інформація про спосіб репрезентації церкви та набуття майнових зобов'язань; 12) дані про організаційні одиниці, що мають статус юридичної особи: назви, порядок утворення, ліквідації і перетворення таких одиниць; 13) утворені організаційні одиниці, що є юридичними особами (назви, місцезнаходження); 14) дані про організаційні одиниці, які не є юридичними особами: назви, порядок утворення, ліквідації і перетворення таких одиниць; 15) утворені організаційні одиниці, які не є юридичними особами (назви, місцезнаходження); 16) інформація про звернення органу реєстрації чи прокурора до загального суду щодо підтвердження невідповідності дій церкви з приписами права чи її статуту; 17) дата, сигнатура актів і змісту рішення про викреслення з Реєстру, а також про визначення ліквідатора; 18) примітки (може зазначатися інформація про акт, що став підставою для розформування церкви). Актуалізація записів 9, 13, 15 і 16, а також зміна адреси, здійснюються у формі внесення змін у Реєстрі на підставі повідомлення церковної влади.

Для утворення міжцерковної організації (розділ Б Реєстру) вимагається декларація, підписана компетентною владою щонайменше двох діючих в Республіці Польща церков.

“Викреслення” з Реєстру. Норми щодо здійснення внесення церкви в Реєстр стосуються також і процедури “ви креслення” запису. Викресленню з Реєстру підлягають:

1) церкви або інші віросповідні об'єднання, правові відносини з державою яких були врегульовані окремим законом;

2) церкви або інші віросповідні об'єднання, які повідомили Міністра адміністрації і цифризації про припинення своєї діяльності;

3) церкви або інші віросповідні об'єднання, які втратили ознаки, що були умовою внесення до Реєстру; це стосується зокрема церкви, яка упродовж 3-х років не відповіла на запит Міністра адміністрації і цифризації та не актуалізувала записів у Реєстрі щодо інформації про адресу місцезнаходження церкви, імен і прізвищ, дат народження, адрес проживання, номерів і серій паспортних документів осіб, які входять до керівних органів.

Водночас Міністр адміністрації і цифризації або прокурор може звернутися до окружного суду щодо підтвердження невідповідності дій церкви з нормами закону чи статуту. У разі ствердження правомочним вироком суду, що діяльність церкви грубо порушує право чи вимоги статуту, Міністр адміністрації і цифризації “викреслює” таку церкву з Реєстру.

Підсумовуючи вище зазначене, можна зробити такі висновки. Польська модель публічного адміністрування у справах релігій демонструє цікавий досвід, що може бути

використаний в українських умовах під час підготовки змін до Закону України “Про свободу совісті та релігійні організації”. Зокрема, щодо законодавчого (договірного) впровадження взаємовідносин з окремими конфесіями загалом. Така ґрунтовна пропрацьованість дозволить впорядкувати багато проблемних питань, які виникають на сьогодні в частині набуття статусу юридичних осіб церквами та їх структурними організаціями в Україні [8]. Із цією метою доцільно також:

– створити урядову комісію та запропонувати релігійним організаціям в Україні створити відповідні конфесійні комісії з метою спільного напрацювання законів (або договорів), які б регулювали їх взаємовідносини з державою;

– модернізувати чинний Закон України “Про свободу совісті та релігійні організації”, зокрема, в частині деталізації процедури реєстрації релігійних організацій, визначення видів релігійних організацій як юридичних осіб, уникнення “подвійної реєстрації”.

Література

1. Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczypospolitą Polską podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318) [Źródło electrtoniczne]. — Ścieżka dostępu : <http://isap.sejm.gov.pl>.

2. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 29, poz. 154, z późn. zm.) [Źródło electrtoniczne]. — Ścieżka dostępu : <http://isap.sejm.gov.pl>.

3. Ustawa z dnia 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego (Dz. U. Nr 66, poz. 287, z późn. zm.) [Źródło electrtoniczne]. — Ścieżka dostępu : <http://isap.sejm.gov.pl>.

4. Instrukcja dotycząca sposobu powiadamiania organów państwowych o uzyskaniu osobowości prawnej przez terytorialne i personalne instytucje kościelne [Źródło electrtoniczne]. — Ścieżka dostępu : www.archpoznan.org.pl.

5. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2005 r. Nr 231, poz. 1965, z późn. zm.) [Źródło electrtoniczne]. — Ścieżka dostępu : <http://isap.sejm.gov.pl>.

6. Wykaz decyzji odmawiających wpisu do Rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych [Źródło electrtoniczne]. — Ścieżka dostępu : <http://katolikos.republika.pl>.

7. Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 1999 r. w sprawie rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych (Dz. U. Nr 38 poz. 374) [Źródło electrtoniczne]. — Ścieżka dostępu : <http://www.mswia.gov.pl>.

8. Хаварівський У. Удосконалення державної системи обліку релігійних організацій в Україні / У. Хаварівський // Історія релігій в Україні [Текст] : наук. щоріч. — Львів : Логос, 2013. — Кн. II. — С. 59—69.

U. Khavariivskyi

POLISH MODEL OF OBTAINING STATUS OF JURIDICAL PERSONS BY CHURCHES AND RELIGIOUS ORGANIZATIONS

The Polish experience of obtaining status of juridical persons by religious organizations as well as the process of administration for the register of churches and religious organizations by the State Agency for Religious Affairs are analyzed.

Key words: a law, register, the State Agency for Religious Affairs, church, juridical person.